

Dokázat se soustředit na jedinou věc, přemýšlet o čemkoli, ale netěkat... Měl zavřené oči, sepnuté ruce v klíně a přestával věřit, že to teď dokáže. Ležel ve spacím pytli, na něm ještě přehozenou světlou vlněný pléd s pastelovými vzory a dokonce s čepicí na hlavě. Co mu procházelo myslí, nebyly ani myšlenky, jen útržky, spíš obrazy, bez ladu a skladu, sjednocujícího motivu, přeskakující z jedné vzpomínky ke druhé.

Fotografie ročního blondáčka na houpací židli s překvapeně rozšířenými očima. Bosý jde za války po asfaltu zoologické zahrady, palci nohou k sobě, trochu unavený a možná víc otrávený. Obrovský bílý nápis VOLTE 1 na stěně sousedovy stodoly, než přišel o pole. Manželčina barborka, o které se mu včera přiznala, jak moc věřila, když do Štědrého večera rozkvete, že s ním všechno dobře dopadne. Jak té pověře sama uvěřila, propadala den ze dne strachu, když se blížily Vánoce.

Teď byl začátek dubna, jaro se prokousávalo už pomalu i sem, ačkoli na severní straně proti oknům chalupy ležel ještě sníh. Čtvrt roku byl od těch prvních zvláštních Vánoc v jejich životě pryč, ale stále mu nikdo nedokázal nebo se možná neodvážil říct, jak to s ním opravdu je. Ani on se nezbavil nutkavého pocitu prázdnoty na jazyku, na němž bylo náhle tolik místa pro obolus. Snad že v těch dnech ve chvílkách volna četl Trecsényi-Waldapfelovu Mytologii.

Když se proto cítil v jednom okamžiku o poznání líp, začal věřit, že až tahle první životní lapálie bude za ním, nedokáže nevyprávět, jak ho nepřestala pronásledovat představa drobného penízku, jehož pronikavou měďnatou chuť už cítil až na patře.

Natáhl se za sebe a pustil radiový přijímač, Barbra Streisendová zpívala Women In Love a hned poté Guilty. Zpěv se jakoby symbolicky dotýkal stromů nad ním i modré oblohy, třebaže na obou písních bylo poznat, že ty skladby jsou udělaný tak, aby se líbily. Tenhle dojem u jiných jejích písní neměl a v té chvíli jej ani nechtěl mít u těch dvou.

Jindy v tu dobu měli všechny záhony vedle chalupy upravené. Co už mohlo být zasázeno, bylo v zemi a čekalo. Ačkoli tady každá předčasná aktivita byla vždycky sázkou do loterie, přes den hřálo slunce, ale k ránu mohlo mrznout i koncem května. Letos bylo naštěstí jaro opožděné. Žena za ten týden, co tu s ním byla, se stačila postarat jen o květiny kolem domu, do ostatního se jí nechtělo. Ne snad proto, že byl vlastně ještě čas, ale jako by ta práce přestala mít smysl. Pustila se do ní jenom proto, že se děsila představy, co by za rok udělal plevel s její skalkou, jak by zardousil narcisy, jiriny, tulipány a možná i růže. Jinak by letos rezignovala i na své květinové království. Navíc si stále častěji stěžovala na bolesti v zádech. Několikrát se už nechala slyšet: Tohle mám po Haničce, už jak jsem ji nosila, začala mě bolet páteř. A od té doby jsem se těch potíží nezbavila...

Vždycky si přál být alespoň pár dní sám, ale nikdy se mu nepodařilo vyšetřit ani dva volné dny pohromadě. Jako většině workoholiků. Teď bylo, bohužel, možné úplně všechno, primář nic nenamítal: "Když si myslíš, že ti tam bude dobře... Jen se tady vždycky po čtrnácti dnech objev! Kdyby náhodou..."

Kolikrát to *kdyby náhodou* už v nesčíslných souvislostech slyšel, ale nikdy v téhle tak nečekané souvislosti.

Byl o to víc šťastný, když se tu poprvé objevil Erik. Snad přehlcený tím, co mu chtěl říct, čím vřely poslední měsíce, které on prožíval v nemocnici úplně jinak. Po jeho odchodu se mu zdálo, že z Erika zůstala jen Caligulova slova ODERINT, DUM METUANT. Musel mu je přeložit, z jeho latiny zůstalo už je torzo, když po dvou letech sběhl z medicíny na filosofii. Možná lehčí, jak mu připadalo, než zjistil, jak se mýlí. Ani ne tak kvůli učení, jako spíš z jeho důsledků.

AŤ NENÁVIDÍ, JEN KDYŽ SE BOJÍ.

Caligula možná tu větu řekl jinak, osobněji: Ať mě nenávidí, jen když se mě bojí! Co se dá očekávat od šílence? Od všech šilenců ve všech dobách.

Těch pár slov tu s ním teď leželo v křesle, zůstalo s ním, když se šel pár kroků projít, něco malého sníst, podívat se do údolí, jak hodinu po hodině rozkvétají bledule.

Teprve čtvrtý den, když odjela žena se starší dcerou, ODERINT, DUM METUANT se ztratilo, a nejen si vybavoval, ale v podvědomí zřetelně slyšel jiná Erikova slova, což se mu dříve nestávalo, snad že nyní byla jeho paměť odpočínutá, nebo barva Erikova hlasu zničená denní dávkou osmdesáti cigaret podmanivější:

"Přichází čas vyčerpaných adjektiv, obnosí se a příliš zaseknou do svých substantiv, zajmou je a dovolí žít jen ve svých stínech, až posléze neříkají nic, nebo něco jiného, než mají sdělit. Substantiva touží po novém významu, vzpínají se, trhají sebou a usilují se vymanit z pařátů svých adjektiv. Na pomoc jim přichází nové adjektivum, lákavé, čisté, nové, a začne ten tanec nanovo, podstatně

je opět zmrzačeno přídavným. Snad jen proto, že substantivum nepoznalo svou skutečnou novou povahu a vybralo si či přijalo cosi, co k němu nepatří."

Zavřel oči, Erikovi rozuměl, ale neměl sílu nad jeho myšlenkami přemýšlet, aby se dostal kamsi dál. Začaly ho nejen zábst, ale i dřevěnět nohy, a proto vstal, pomalu se šoural k oknu chalupy, kde mu starší dcera položila Gončarovova Oblomova. Když tam tu knihu včera poprvé spatřil, nedokázal si odpovědět, co tím gestem myslela. Chce ho k něčemu dovést, přimět, nebo je to pouhá náhoda? Ale nesmělo by jí přece být přes dvacet, aby mu ponechala někde ležet knihu náhodou.

Stoupl si k parapetu, otevřel román kdesi uprostřed a začal číst. Po několika minutách se vrátil ke křeslu a četl od začátku. Kdysi dávno čtený děj se mu nyní jevil v úplně jiném světle. To přece není Oblomov jeho osmnácti let, ale Oblomov L. P. 1981, tedy zrovna před sto lety.

Kdo by nyní mohl napsat, že oblomovština je nečinná snivost, trpnost a nerozhodnost, jak se ještě učili ve škole? Přísllovečné označení životní pasivity, intelektuální a morální nehybností? V carství ODERINT, DUM MUTUANT? Nevyržel nad knížkou, znovu v podvědomí slyšel Erikův unavený a ochraptělý hlas:

"Tvrším, že je nutné substantivům dát významy, k nimž došla podle své vnitřní struktury a vnější funkce. Nemyslím, že se máme vrátit k prapůvodním smyslům podstatných jmen, pojmů a kategorií, naopak chci je osvěžit ovzduším současných zápasů a obrazů budoucího. Přídavná jména jsou soudci, jsou hodnocením, oživují, ztracují, projasňují, zamlžují, jsou barvou substancí, jejich chutí,

hmatem, mírou, výškou, hloubkou, rozpětím... I pro ně potřebujeme kritéria, hlediska váhy a míry, o tolik přesnější, o tolik informovanější, o kolik je skutečnost společnosti zprostředkovanější..."

Zase nebyl schopen se u Erikových slov zastavit, podržet vědomí na uzdě, nerozbíhat se do stran, nejmíc k sobě samotnému. Proč si myslel, že je hypochondr? Když byl nakonec skutečně ohrožený, tak si počínal lehkovážně? Jako frajer...

Matka přece zemřela na rakovinu, starší bratr rovněž, ale on se choval tak, jako by se ho ta fakta netýkala, byla jen neosobní informací, ačkoli se jinak bál každého jen trochu silnějšího rozbušení srdce, tlaku v malém mozku nebo podráždění žlučníku. Hlídalo ho jen podvědomí, v polospánku si ohmatával slabiny, kde se bratrovi objevily první nádory, než se rozesely po celém těle a skončily na plících.

Ale jeho samotného vůbec nic nehnało k lékaři, i když bratra operoval jeho spolužák a nabízel mu preventivně, aby se u něho někdy ukázal, že se na něho podívá...

Návštěvu stále oddaloval, měl čas i neměl čas, nic si nepřipouštěl, až prsty narazily na cosi tvrdého, a hned po obou stranách. Teprve v tom okamžiku se lekl, v první chvíli propadl i panice, krutě si vyčítal svou lehkomyšlnost. Najednou všechno bylo bagatelní. Do rána neusnul, nevydržel, aby nevolal primáři ještě do bytu: "Roberte, potřebuji za tebou okamžitě přijít!" styděl se, že se mu třásl hlas, jako kdyby mu bylo osmdesát.